Nacka tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Box 69
131 07 Nacka

Ansökan om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till grundvattenbortledning m.m. för allmän vattenförsörjning, Tofta, Region Gotland

Besöksadress Visborgsallén 19
Postadress SE-621 81 Visby
Telefon +46 (0)498 26 90 00 vxl
E-post registrator-tn@gotland.se

Bg 339-8328 Pg 18 97 50-3
Org nr 212000-0803
Webbplats www.gotland.se
facebook.com/regiongotland

Region Gotland

Innehållsförteckning

Sökande 4
Ombud 4
Saken 4
1. Yrkanden 5
2. Förslag till villkor 6
3. Rådighet 6
4. Gällande tillstånd 6
5. Befintlig verksamhet 6
6. Beskrivning av den planerade verksamheten 7
7. Samråd 8
8. Omgivningsförutsättningar 8
8.1 Lokalisering 8
8.2 Riksintressen och skyddade områden 8
8.3 Planförhållanden 9
8.4 Mark och topografi 9
8.5 Geologiska och hydrogeologiska förhållanden 9
9. Nollalternativ 10
10. Miljökonsekvensbeskrivning 10
10.1 Naturmiljö 10
10.2 Miljökvalitetsnormer 10
10.2.1 Grundvatten 10
10.2.2 Ytvatten 11
10.3 Brunnar 11
10.4 Buller 12
10.5 Klimatförändringar 12
10.6 Förorenade områden 12
10.7 Kumulativ påverkan 13
11. Tillåtlighet 13
11.1 De allmänna hänsynsreglerna 13
11.2 Tillåtlighet enligt 5 kap. miljöbalken (miljökvalitetsnormer) 14
11.3 Sammanfattning tillåtlighet 14
12. Övervakning och kontroll 14
13. Övrigt 14
13.1 Sakägarförteckning 14
13.2 Arbetstid 14
13.3 Ersättning och tid för oförutsedd skada 15
13.4 Prövningsavgift 15
13.5 Handläggningsfrågor 15
Bilagor 16

Bakgrund och allmän orientering

Region Gotland ansvarar för den allmänna vattenförsörjningen på Gotland. Ansvaret omfattar dels drift och underhåll av befintliga va-anläggningar för allmän vattenförsörjning, dels planering av den framtida allmänna vattenförsörjningen.

I Tofta finns det en befintlig vattentäkt som anlades på 1960-talet och består av en bergborrad brunn. Från brunnen leds råvattnet via ledningsnätet till Tofta vattenverk där det behandlas innan det leds vidare till abonnenter i Tofta med omnejd. Verksamheten vid vattentäkten i Tofta utgör en del av Region Gotlands övergripande system för dricksvattenförsörjning och är sammankopplad med ledningsnätet mellan södra Gotland och Visby. Täkten och uttaget saknar tillstånd enligt miljöbalken. För att säkerställa vattenförsörjningen ansöker Region Gotland om tillstånd till grundvattenbortledningen från Tofta. Exakt lokalisering av täkten redovisas inte i ansökan på grund av sekretess för vattenförsörjningen men framgår av sekretessbilaga, se Bilaga 1.

Denna ansökan omfattar rätt att i ett område kring Tofta vattentäkt få bibehålla befintliga anläggningar samt rätt att från dessa anläggningar bortleda grundvatten för den allmänna vattenförsörjningen. Ansökan omfattar även rätt att, vid behov, få anlägga och bibehålla en eller två ersättningsbrunnar inom samma fastighet som befintlig brunn.

Utifrån genomförda utredningar och provpumpningar bedöms den ansökta verksamheten vid vattentäkten i Tofta inte ge upphov till några betydande negativa miljökonsekvenser. Bedömningarna landar i samtliga fall utom ett i inga/obetydliga konsekvenser för de miljöaspekter som analyserats. De mest relevanta miljöaspekterna som bedömts är påverkan på miljökvalitetsnormer samt påverkan på privata vattentäkter.

Den fastighetsägare som får sin brunn påverkad i sådan grad att befintlig enskild vattenförsörjning riskerar att inte kunna fortsätta, har fått åtgärder vidtagna så att vattenuttaget kan fortsätta i minst samma omfattning som tidigare. Konsekvenserna för denna miljöaspekt bedöms därför som små/negativa.

Miljökvalitetsnormerna för ytvatten bedöms inte påverkas. Provpumpningar visar att vattennivån i lösa jordlager och ytvatten inte påverkas av sänkningen av grundvatten i berget. För grundvatten bedöms samtliga fyra kvantitativa kvalitetsfaktorer uppfyllas, liksom den kvalitativa statusen. Inga av de analyserade parametrarna överskrider gällande tröskelvärden.

Den planerade verksamheten i Tofta utgör ett viktigt steg för att långsiktigt säkerställa den framtida allmänna vattenförsörjningen på Gotland. Ansökan med tillhörande bilagor visar på att verksamheten är tillåtlig och att tillstånd bör meddelas.

Sökande

Sökande:	Region Gotland, Teknik- och samhällsbyggnadsförvaltningen, VA- och avfallsavdelningen
Organisationsnummer:	212000-0803
Adress:	Region Gotland Färjeleden 2 621 57 VISBY
Telefonnummer (vxl):	0498-26 90 00
Kontaktperson	Karin Åkerlund
E-post	karin.akerlund@gotland.se

Ombud

Ombud	Jur. kand. Erica Englundh Sweco Sverige AB
Adress	Box 34044 100 26 Stockholm
Telefonnummer	070 271 55 49
E-post	erica.englundh@sweco.se

Saken

Ansökan om tillstånd enligt 11 kap. miljöbalken till grundvattenbortledning mm för allmän vattenförsörjning vid Tofta vattentäkt, Region Gotland.

1. Yrkanden

Region Gotland yrkar att mark- och miljödomstolen vid Nacka tingsrätt, enligt 11 kap. miljöbalken, ska meddela Region Gotland tillstånd till att;

1. bibehålla den befintliga brunnen i det läge som framgår av Bilaga 1,
2. anlägga ersättningsbrunn/ar inom det läge som framgår av Bilaga 1, och
3. ur brunnarna som avses i punkterna 1-2 bortleda grundvatten om högst 150 000 m^3/år för allmän vattenförsörjning.

Tillståndet omfattar brunnar, pumpar och pumputrustning med tillbehör samt erforderliga överbyggnader.

Region Gotland yrkar vidare att mark- och miljödomstolen:

4. Fastställer arbetstiden för utförande av ersättningsbrunnar enligt punkten 2, till åttio år från lagakraftvunnen dom.
5. Bestämmer tiden för anmälan av oförutsedd skada till följd av vattenverksamheten avseende ersättningsbrunn/ar till fem år räknat från utgången av arbetstiden i punkt 4, dock längt fem år från idrifttagande av varje ersättningsbrunn.
6. Fastställer prövningsavgiften till 24 975 kr.
7. Godkänner den i målet framtagna miljökonsekvensbeskrivningen och slutför miljöbedömningen.
8. Bestämmer att det vid eventuell omprövning ska gälla en begränsning, enligt 31 kap. 22 § miljöbalken, av ersättningsrätten med en tjugondel av värdet av den vattenmängd som omfattas av tillståndet.
9. Föreskriver de villkor för tillståndet som Region Gotland föreslår.

2. Förslag till villkor

Region Gotland föreslår att följande villkor beslutas för verksamheten.

1. Om inte annat följer av nedan angivna villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Region Gotland har angivit i ansökningshandlingarna eller i övrigt åtagit sig i målet.

2. Grundvattenbortledning från prövade brunnar får sammanlagt inte överstiga 410 m^3 per dygn som årsmedelvärde eller överstiga 560 m^3 per dygn.

3. Bortledning av grundvatten får ske med fri fördelning mellan befintlig brunn och anlagd/a ersättningsbrunn/ar.

4. Innan ersättningsbrunn tas i drift ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.

5. Ett förslag till kontrollprogram ska ges in till tillsynsmyndigheten senast en månad innan tillståndsgiven grundvattenbortledning påbörjas. I kontrollprogrammet ska bland annat anges hur kontroll, uppföljning och utvärdering av grundvattennivåer och grundvattenkvalitet ska ske. Kontrollprogrammet får revideras efter samråd med tillsynsmyndigheten.

3. Rådighet

Region Gotland har erforderlig rådighet över grundvattnet inom det område där verksamheten ska bedrivas. Ansökan omfattar vattenverksamhet för vattentäkt för allmän vattenförsörjning. Rådigheten följer av 2 kap. 4 § andra punkten lagen (1998:812) med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

4. Gällande tillstånd

Den vattenverksamhet och de anläggningar som omfattas av denna ansökan omfattas inte av något befintligt tillstånd enligt miljöbalken eller motsvarande äldre bestämmelser.

5. Befintlig verksamhet

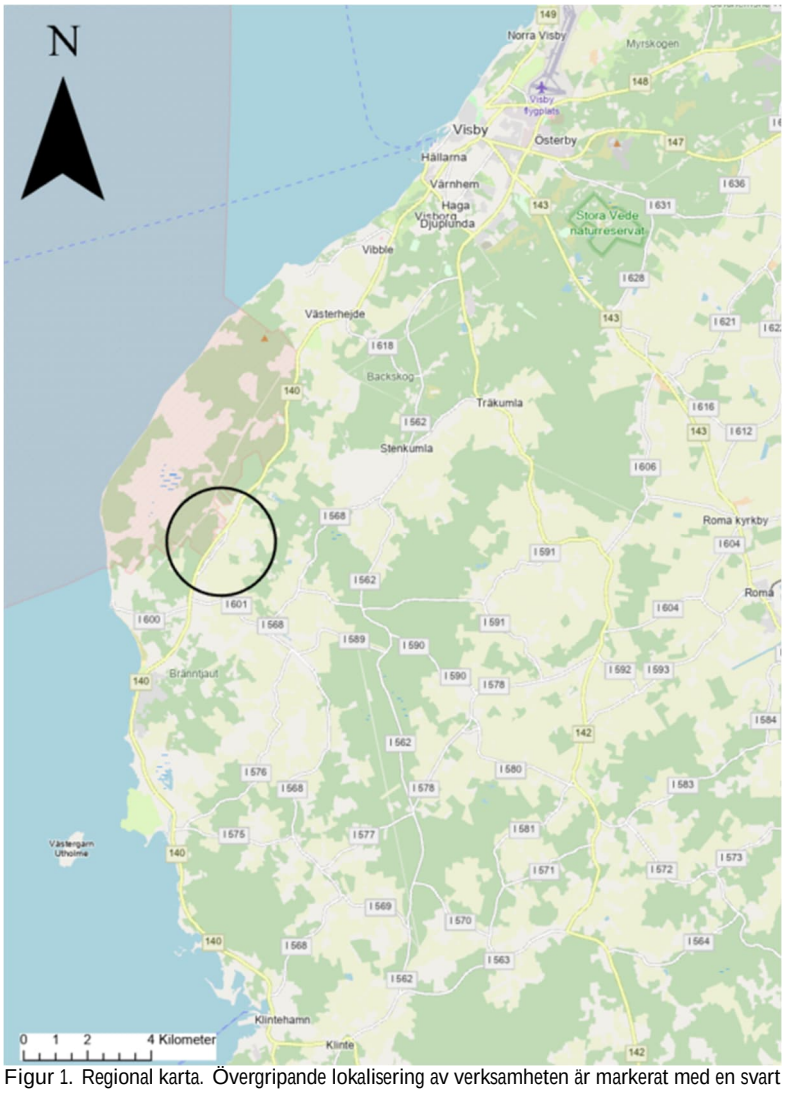
Vattentäkten i Tofta ligger cirka 14 km sydsydväst om Visby och cirka 15 km norr om Klintehamn. Täkten består av en cirka 20 meter bergborrad brunn som anlades på 1960-talet. Brunnen har ett foderrör drivet ner till sex meters djup med en diameter om 200 mm. Brunnen har en låst överbyggnad för att förhindra obehörigt tillträde. Från brunnen går överföringsledningar till Tofta vattenverk som, efter hantering och rening av råvattnet, distribuerar vattnet vidare till Tofta med omnejd. Vattenverket är sammankopplat med ledningsnätet mellan södra Gotland och Visby, vilket ger redundans och möjlighet till omfördelning av vatten inom systemet vid behov.

Exakt lokalisering av täkten redovisas inte i ansökan på grund av sekretess för vattenförsörjningen men framgår av sekretessbilaga, se Bilaga 1.

Vattenuttaget har varierat mellan olika år samt med viss omfattning inom år, med en högre förbrukning sommartid. Efter 2007 har årsuttaget från täkten varit över 100 000

m³ med en stigande trend fram till åren 2015–2018, då det högsta årsuttaget gjordes med volymer mellan 150 000–160 000 m³. När Södra Gotlands avsaltningsverk togs i bruk 2019 avlastades täkten i Tofta och årsuttaget minskade. Sedan 2023 har uttaget varit lägre med anledning av periodvisa ombyggnationer av Tofta vattenverk. År 2025 uttogs 76 600 m³ vatten från Tofta vattentäkt.

Under ordinarie drift av vattentäkten har inga klagomål på vattentillgång eller vattenkvalitet i någon enskild vattentäkt i närområdet inkommit till Region Gotland.

Figur 1. Regional karta. Övergripande lokalisering av verksamheten är markerat med en svart cirkel.

6. Beskrivning av den planerade verksamheten

Nedan redogörs kortfattat för den planerade verksamheten. För en mer detaljerad beskrivning hänvisas till teknisk beskrivning, se bilaga A.

Region Gotland ansöker om tillstånd för den befintliga vattentäkten med tillhörande anläggningar. Därtill söker Region Gotland tillstånd för att vid behov få anlägga en eller två ersättningsbrunnar inom samma fastighet som befintlig brunn. Slutligen ansöker Region Gotland om tillstånd för ett vattenuttag med en total volym på 150 000 m³/år (motsvarande ett snittflöde på 410 m³/dygn och ett maxuttag på

560 m³/dygn). Den sammanlagda volymen (medelvärde per år och dygn) som nu ansöks överskrider inte det högsta historiska årsuttaget ur täkten.

Bortledningen av grundvatten sker i syfte att försörja Tofta samhälle och omkringliggande områden med dricksvatten. Områdena försörjs redan idag av dricksvatten och omfattas av verksamhetsområde för denna vattentjänst enligt lagen (2006:412) om allmänna vattentjänster.

Genom den planerade verksamheten kommer vattenförsörjningen av områdena långsiktigt tillgodoses och råvatten av god kvalitet tillförsäkras. Verksamheten tillgodoser behov att tillförsäkra såväl tillräcklig kvantitet som erforderlig kvalitet. Det bortledda vattnet kommer att behandlas i vattenverk innan det distribueras till berörda fastigheter.

7. Samråd

Region Gotland har utfört ett kombinerat avgränsnings- och undersökningssamråd i enlighet med 6 kap. 24 § miljöbalken.

Samråd har genomförts med Länsstyrelsen Gotland, kommunen, de enskilda som kan antas bli särskilt berörda av verksamheten samt med de övriga statliga myndigheter och den allmänhet som kan antas bli berörda av verksamheten. Samrådsmöte med länsstyrelsen hölls den 26 maj 2025.

En inbjudan till samråd skickades till kommunen, andra berörda myndigheter och de enskilda som kan antas bli särskilt berörda den 10 juni 2025 med sista svarsdag den 15 augusti 2025. I inbjudan fanns information om den planerade verksamheten samt en hänvisning till Regionens hemsida där samrådsunderlaget fanns publicerat. En inbjudan till samråd kungjordes även i Gotlands Allehanda och Gotlands tidningar den 14 juni 2025.

Samrådsunderlaget fanns tillgängligt på Region Gotlands hemsida samt i Region Gotlands reception (Rådhuset) under hela samrådsperioden. Samrådsperioden pågick mellan den 16 juni till den 15 augusti 2025.

Länsstyrelsen Gotlands län beslutade den 18 december 2025 att verksamheten kan komma att innebära en betydande miljöpåverkan, se Bilaga A.4.

En samrådsredogörelse återfinns i Bilaga A.1.

8. Omgivningsförutsättningar

8.1 Lokalisering

Vattentäkten i Tofta ligger cirka 14 km sydsydväst om Visby och cirka 15 km norr om Klintehamn på Gotland. En mer exakt lokalisering av täkten framgår av Bilaga A.

8.2 Riksintressen och skyddade områden

Påverkansområdet omfattas av riksintresse för rörligt friluftsliv som omfattar hela Gotlands yta. Påverkansområdet omfattas även av riksintresse för luftfart, MSA (Visby flygplats), påverkansområde för väderradar, påverkansområde för buller eller annan risk (Tofta Skjutfält) och stoppområde för höga objekt.

Vidare omfattas vattentäkten av ett vattenskyddsområde som syftar till att skydda den befintliga täkten. Cirka 2 km sydost om vattentäkten finns ett vattenskyddsområde som skyddar den kommunala vattentäkten i Eskelhem, som numera är tagen ur bruk. Nasume myr är en av Gotlands större agmyrar och utgör ett Natura 2000-område. Området ligger cirka 2 km väster om brunnsområdet, utanför både påverkansområdet och det beräknade influensområdet för den ansökta verksamheten.

Cirka 2 km norr om vattentäkten ligger ett nyckelbiotopskyddat område bestående av kalkmarkskog med barrblandskog.

Ytterligare drygt 1,4 km längre norrut längs Toftavägen ligger ytterligare ett biotopskyddat område som består av kalkmarkskog med barrblandskog.

8.3 Planförhållanden

Tofta vattentäkt omfattas inte av någon detaljplan men av översiktsplan för Gotlands kommun 2025–2040. Verksamheten strider inte mot översiktsplanen eller annan kommunal plan.

8.4 Mark och topografi

Vattentäkten ligger i landskap där det finns spridd bebyggelse. Markanvändningen i området domineras av åkerbruk och landskapet är öppet och flackt.

Marknivån i området kring vattentäkten ligger på 24 m (RH 2000) och nivån sluttar svagt i sydostlig riktning, uppskattningsvis ca 0,3 %, vilket motsvarar stupningen hos berggrunden på Gotland. Ca 2 km nordväst om täkten återfinns en högplatå med marknivåer på ca 45–50 m (RH 2000).

8.5 Geologiska och hydrogeologiska förhållanden

Nedan ges en kort beskrivning av geologiska och hydrogeologiska förhållanden vid Tofta vattentäkt. En närmare redogörelse för hydrogeologiska förhållanden och bedömning av den planerade verksamhetens påverkan redovisas i hydrogeologiskt PM, se bilaga A.3.

Berggrunden vid Tofta vattentäkt utgörs av siluriska sedimentära bergarter där lagerföljden lutar svagt mot sydsydost. I Tofta dominerar märgelsten/märglig kalksten i Sliteformationen. Jordlagren är generellt tunna (0,3–0,5 meter). Senare brunnsprotokoll antyder ca 2 m mäktiga gruslager, vilka är blandade med lera på vissa platser.

Grundvattenföringen i berggrunden styrs av sprickor och sprickzoner. Porvolymen är liten men spricksystem kan vara relativt genomsläppliga och enstaka större sprickor kan dominera lokalt. Det bedöms att något direkt samband mellan jord och berg saknas. Nivåjämförelser visar att ett dike öster om täkten inte uppvisar tecken på hydraulisk kontakt med den aktuella vattentäkten. Vidare visade nivåmätning i diket inte någon tydlig reaktion av pumpningen i den befintliga brunnen.

Utförda nivåmätningar indikerar vidare att tillrinningen till vattentäkten sker främst norrifrån och följer berggrundens lutning. Vid uttag kan även viss tillrinning ske från väst och öst. Provpumpningar utföra 2024 visar att den vattenförande förmågan är relativt god, att grundvattenmagasinet är slutet och att det finns en begränsad hydraulisk kontakt med ovanliggande jordlager.

Vid grundvattenuttag uppstår ett influensområde kring uttagspunkten. Inom detta influensområde orsakar grundvattenuttaget en avsänkning av grundvattennivåerna. Små avsänkningar är inte möjliga att urskilja från naturliga variationer i grundvattennivå och av denna anledning identifieras vanligen ett påverkansområde där avsänkningen är större än ett visst tröskelvärde.

Vid det sökta maxuttaget 560 m^3/dygn beräknas influensområdets storlek motsvara ett cirkulärt område med en radie om 1,7 km, beräknat som ett jämviktstillstånd mellan å ena sidan grundvattenuttaget och å andra sidan grundvattenbildningen och tillrinningen. Beräkningen tar hänsyn till grundvattenbildning under torrår. Påverkansområdet har beräknats till 1,5 km vid samma vattenuttag.

Den planerade verksamheten bedöms inte medföra större avsänkningar av grundvattennivåer än vad den historiska verksamheten har medfört.

9. Nollalternativ

Nollalternativet utgår från att vattentäkten i Tofta avvecklas då den inte omfattas av tillstånd. Det innebär att de fastigheter i Tofta som har kommunal vattenförsörjning måste förses med vatten från andra vattentäkter på ön eller från Södra Gotlands avsaltningsverk. I förlängningen leder det till minskad råvattentillgång i ett läge där Gotland redan har vattenbrist samt försämrar redundans och möjligheter till uttag från flera källor. Vattenförsörjningen blir på så sätt mer sårbar. I ett nollalternativ kan vattentäkten i Tofta inte heller förse det sammankopplade vattennätet med vatten. Nollalternativet innebär också att ingen avsänkning av grundvattennivåer i enskilda brunnar, på grund av vattenuttaget, kommer att ske i Tofta.

10. Miljökonsekvensbeskrivning

Nedan sammanfattas bedömda miljöaspekter kortfattat, för en mer detaljerad redovisning hänvisas till miljökonsekvensbeskrivningen i Bilaga A.

10.1 Naturmiljö

Någon värdefull naturmiljö inom påverkansområdet har inte identifierats. Det finns en källa i norra delen av påverkansområdet som förser ett dike med vatten som rinner förbi vattentäkten. Under utförda provpumpningar visade nivåmätningarna som gjordes i diket att vattennivån i diket inte reagerar. Slutsatsen är att vattenuttaget inte påverkar källan till diket.

10.2 Miljökvalitetsnormer

10.2.1 Grundvatten

Vattentäkten i Tofta är belägen inom grundvattenförekomsten Mellersta Gotland – Klintehamn (WA91750038). Den kemiska- och kvalitativa statusen för vattenförekomsten är otillfredsställande.

Enligt VISS bedöms förekomsten vara i risk att inte uppnå god *kvantitativ status* år 2027. Det finns risk för att en god balans mellan vattenuttag och grundvattenbildning i området inte säkerställs, risk för saltvatteninträngning och risk för att den kvantitativa statusen försämras på lång sikt. Förekomsten bedöms vidare vara i risk att inte uppnå god *kemisk status* år 2027 med avseende på PAH, bekämpningsmedel, klorid, sulfat och konduktivitet. Det finns risk för försämring av den kemiska statusen med

avseende på klorid, sulfat och konduktivitet då påverkanstrycket på grundvattenförekomsten tros öka samtidigt som klimatförändringar troligen kommer leda till minskad grundvattenbildning och därmed större risk för saltvatteninträngning. Vattenförekomsten är också bedömd vara utsatt för potentiell påverkan med avseende på nitrat.

Region Gotland bedömer att det ansökta uttaget, i jämförelse med nollalternativet, inte påverkar den kemiska statusen för grundvattenförekomsten på ett otillåtet sätt. Bedömningen är att verksamheten inte bidrar till någon försämring som leder till att en kvalitetsgräns passeras. För den kvantitativa statusen bedöms det ansökta uttaget inte bidra till att underskott i vattenbalansen för grundvattenförekomsten ökar, vilket annars skulle kunna innebära en otillåten försämring.

Sammanfattningsvis bedöms påverkan från vattenuttaget inte äventyra uppfyllandet av miljökvalitetsnormerna, varken för hela grundvattenförekomsten eller för delområdet kring Tofta vattentäkt. Slutsatsen är att konsekvenserna för kvantitativ och kvalitativ status bedöms bli inga/obetydliga.

10.2.2 Ytvatten

Vattentäkten ligger inom avrinningsområdet för ytvattenförekomsten Idån (WA23701054). Den ekologiska statusen är måttlig och den kemiska statusen uppnår ej god status. Vattnet klassas som naturligt då det idag inte bedöms vara kraftigt modifierat eller konstgjort.

Ekologisk status för Idån bedöms som måttlig med en klassning av medel tillförlitlighet. För Idån är det morfologiska förändringar och övergödning som är utslagsgivande i bedömningen. Kravet för ekologisk status är att den skall vara god senast 2033.

Kemisk status uppnår ej god status vilket är baserat på extrapolering av mätdata för kvicksilver, dvs. ingen närliggande förekomst underskrider gränsvärdet. Vattenförekomsten bedöms inte heller uppnå god status med avseende på PBDE vilket är en nationell klassning då gränsvärdet överskrids i alla Sveriges ytvattenförekomster.

10.3 Brunnar

Genomförd brunnsinventering har påvisat ett 30-tal enskilda vattentäkter inom påverkansområdet. Tofta kyrkby är kommunalt verksamhetsområde för vatten och avlopp, närmast enskilda vattentäkt är lokaliserad cirka 20 meter från den kommunala vattentäkten.

Under utförd provpumpning framkom att grundvattennivån vid en fastighet sjönk så mycket att befintlig anordning för vattenuttag inte kunde användas. Fastighetsägaren har erhållit skadeförebyggande åtgärder.

Teoretiskt sett kan ett vattenuttag transportera infiltrerat vatten från enskilda avloppsanläggningar till enskilda vattentäkter. Ansökt vattenuttag är i nivå med vattenuttaget som har skett under en lång tid. Region Gotland har inte, under de 60 år som vattentäkten varit i drift, erhållit någon information som indikerar att det finns påverkade vattentäkter i närområdet. Det faktum att det ytliga grundvattnet endast i liten omfattning transporteras ner till grundvattnet i berget gör att föroreningsrisken för enskilda brunnar bedöms som liten.

Genomförda undersökningar visar att verksamheten kommer ha liten negativ påverkan efter vidtagen åtgärd jämfört med nollalternativet. Då enskilda vattentäkter har högt skyddsvärde bedöms verksamheten medföra små negativa konsekvenser på enskilda brunnar.

10.4 Buller

Den befintliga verksamheten bedrivs utan bullrande moment och medför därmed ingen påverkan i form av buller för omgivningen. Om ersättningsbrunn/ar behöver anläggas kan tillfälligt störande buller från fordon och maskiner uppstå vid borrning i berg.

Då verksamheten inte medför buller under drift och störning från anläggande av ersättningsbrunnar endast är tillfällig görs bedömningen att konsekvenserna av bullerpåverkan är inga/obetydliga.

10.5 Klimatförändringar

Klimatförändringarna förväntas påverka Gotland genom bland annat högre temperaturer, ökade nederbördsmängder, längre torrperioder och längre vegetationsperioder. Mer specifikt rörande dricksvattenförsörjning förväntas perioder med sjunkande grundvattennivåer bli längre. Grundvattennivåerna kan eventuellt bli högre under vintern. Vattenkvaliteten kan vidare påverkas av torrperioder, översvämningar och högre vattentemperatur bland annat genom ökad risk för mikrobiologiska och kemiska föroreningar. Minskad grundvattenbildning och höjd havsvattennivå kan även öka risken för påverkan från relikt saltvatten eller salt havsvatten.

Sammanfattningsvis visar de undersökningar som gjorts inför framtagande av tillståndsansökan att det sökta grundvattenuttaget balanseras mot grundvattenbildningen även under torrår.

10.6 Förorenade områden

Fem potentiellt förorenade kända objekt finns inom en radie av 2 kilometer från Tofta vattentäkt. Två objekt består av nedlagda drivmedelstationer, en nedlagd deponi (utanför påverkansområdet), en avslutad behandlingsanläggning för avfall och farligt avfall (utanför påverkansområdet) samt en pågående verksamhet som bedriver handel med bland annat skrot. De två drivmedelstationerna är sanerade. Mark och grundvatten har undersökts i direkt närhet till den nedlagda deponin. Undersökningen visar en påverkan på vatten. Strömningsriktningen från deponin är åt öst i jordlager och ytavrinning mot sydost. Den avslutade behandlingsanläggningen för avfall och farligt avfall är sanerad.

Inom den pågående verksamheten som ligger inom påverkansområdet har ingen stor provtagning genomförts. Provtagning har däremot genomförts i samband med schaktning för elkabel och transformatorstation i kanten av fastigheten. Bedömningen gjordes att påträffade föroreningarna inom fastigheten inte föranledde någon saneringsåtgärd. Mot bakgrund av att tillgängliga provtagningsresultat inte indikerar påverkan, bedöms risken för påverkan på vattentäkten som låg. Då ansökt vattenuttag inte överstiger befintligt uttag, bedöms risken även vara liten att föroreningar vid skrotgården skulle ta andra spridningsvägar jämfört med idag.

Genomförd vattenprovtagning vid provpumpning samt under ordinarie drift visar inte på någon föroreningspåverkan med halter över gällande gränsvärden. Framtida

vattenuttag kommer inte vara högre än tidigare uttag vilket gör att bedömningen av konsekvenserna av vattenuttaget bedöms som inga/obetydliga.

10.7 Kumulativ påverkan

Det planerade vattenuttaget i Tofta ska bedömas tillsammans med andra befintliga vattenuttag inom det bedömda influensområdet, däribland enskilda brunnar för hushåll och lantbruk. Baserat på schablonvärden kan vattenuttaget inom influensområdet uppskattas och vattenbalansen kan beräknas. .

Beräkningar visar att den bedömda långsiktiga grundvattenbildningen inom det influensområde för maxdygnsuttaget som har utvärderats, överstiger det totala vattenuttaget. Bedömningen styrks av att vattenuttag har skett i Tofta under lång tid och att uttagsvolymerna inte kommer att öka. Några indikationer på tidigare överuttag, såsom långsiktigt sjunkande grundvattennivåer eller försämrad vattenkvalitet, har inte identifierats.

11. Tillåtlighet

11.1 De allmänna hänsynsreglerna

Kunskapskravet (2 kap. 2 § miljöbalken)
Vid framtagande av ansökningshandling med tillhörande bilagor samt utredningar har sökanden anlitat konsulter med specialistkompetens. Sökanden har genom sina anställda och genom projektorganisationen som byggts upp tillräcklig kompetens för att bedriva den sökta verksamheten.

Försiktighetsprincipen och bästa möjliga teknik (2 kap. 3 § miljöbalken)
Ansökan har föregåtts av utredningar av förhållanden i området och de förväntade konsekvenserna av den planerade verksamheten. Genom dessa undersökningar har sökanden visat att den planerade verksamheten kommer kunna bedrivas utan oacceptabel påverkan på omgivningen.

Produktvalsprincipen (2 kap. 4 § miljöbalken)
I verksamheten används och planeras inte användas några kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön.

Hushållnings- och kretsloppsprincipen (2 kap. 5 § miljöbalken)
Vatten lämpligt för dricksvattenproduktion utgör en begränsad resurs. Utförda provpumpningar visar att grundvattenuttaget balanseras mot grundvattenbildningen. Det sökta vattenuttaget balanserar vidare mot grundvattenbildningen även under torrår. Det sökta uttaget kommer att kunna ske hållbart över tid. Det planerade uttaget kommer inte att större än vad som skett historiskt.

Lokaliseringsprincipen (2 kap. 6 § miljöbalken)
Att borra nya grundvattenbrunnar på en annan del av Gotland för att koppla samman med stamnätet är i praktiken möjligt men innebär samtidigt mycket stora investeringar och ny ledningsnätsinfrastruktur. Det är inte heller säkert att man kan hitta en lika god vattentillgång som den befintliga vattentäkten.

Alternativet att hitta en ny lämplig plats i närområdet för att tillgodose vattenbehovet i Tofta är svårt då området kring Tofta kyrkby är relativt exploaterat samt att begränsningar finns gällande åkermark, stora länsvägen samt närheten till

skjutfältsområdet. Vattentäkten har jämförts med andra täkter i närområdet och bedömts vara den som är mest lämpad att behålla i drift. Vattentäkten har under lång tid använts för allmän vattenförsörjning utan någon påtalad negativ omgivningspåverkan. Vattentäkten har befintlig infrastruktur varför fortsatt drift innebär en obetydlig investering jämfört med anläggande av helt ny vattentäkt. Den befintliga platsen strider inte mot någon detalj- eller översiktsplan.

11.2 Tillåtlighet enligt 5 kap. miljöbalken (miljökvalitetsnormer)

En sammantagen bedömning ger att verksamheten inte kommer att försämra någon enskild kvalitetsfaktor med en klass eller försämra någon kvalitetsfaktor som idag motsvarar dålig status. Verksamheten kommer inte heller äventyra uppnåendet av den kvantitativa och kemiska status som berörd vattenförekomst ska ha enligt beslutade miljökvalitetsnormer. Det föreligger således inte något hinder mot verksamhetens tillåtlighet på grund av miljökvalitetsnormer för vatten.

11.3 Sammanfattning tillåtlighet

Sammanfattningsvis kommer den ansökta verksamheten inte att medföra någon negativ påverkan på något utpekat riksintresse. Verksamheten kommer inte bidra till att miljökvalitetsnormerna för vatten äventyras eller försämras. Sökanden har visat att verksamheten uppfyller de allmänna hänsynskraven i 2 kap. miljöbalken. Något hinder mot verksamheten föreligger vidare inte heller enligt 3, 4 eller 7 kap. miljöbalken. Verksamheten med föreslagna bestämmelser och villkor bedöms därmed vara tillåtlig.

12. Övervakning och kontroll

Region Gotland kommer i samråd med tillsynsmyndigheten att upprätta ett kontrollprogram för verksamheten. Kontrollprogrammet ska ange hur kontroll, uppföljning och utvärdering av grundvattennivåer och grundvattenkvalitet ska ske samt omfatta kontroll av volymen bortlett vatten.

13. Övrigt

13.1 Sakägarförteckning

En sakägarförteckning bifogas i Bilaga C.

Alla fastigheter med mark, byggnader eller andra anläggningar som har mer än en teoretisk risk att lida skada av den sökta vattenverksamheten har inkluderats i förteckningen, liksom rättigheter till sådana fastigheter om dessa rättigheter kan påverkas av vattenverksamheten.

13.2 Arbetstid

Den befintliga brunnen är redan anlagd varför något bestämmande av arbetstid inte är nödvändigt för den befintliga brunnen.

Ansökan omfattar också utförande av ersättningsbrunn/ar inom ett avgränsat område. Den planerade vattenverksamheten avser allmän vattenförsörjning och kommer att bedrivas utan begränsning i tid. Skulle behov uppstå av nya brunnsanläggningar för att bedriva verksamheten ska Region Gotland inte begränsas av en tioårig arbetstid för att få utföra sådana anläggningar. Det skulle i praktiken begränsa tillståndet och möjligheten att tillgodose behovet av allmän dricksvattenförsörjning.

Anläggandet av ersättningsbrunnar utgör ett led i en verksamhet som tillgodoser ett väsentligt samhällsintresse. Det särskilda skäl som föreligger för att ersättningsbrunnar inte kan utföras inom tio år är att behovet av sådana anläggningar kan uppstå långt senare och under hela den tid som verksamheten ska bedrivas. Tidpunkten för när behov av ersättningsbrunn kommer uppstå kan inte förutses.

Det krav på att minst vart tjugonde år ompröva verksamheten (såvitt avser ersättningsbrunnar) är reglerat i lag och föranleder enligt sökanden inte något behov av särskilda föreskrifter i domen.

13.3 Ersättning och tid för oförutsedd skada

Region Gotland bedömer att det inte kommer att uppstå någon ersättningsgill skada till följd av vattenverksamheten.

Skulle ersättningsbrunnar anläggas kommer det finnas en möjlighet för enskilda att få till stånd en prövning av oförutsedd skada. Eftersom verksamheten när sådana brunnar utförs och driftsätts kan ha varit i drift under avsevärd tid ska tiden för anspråk till följd av oförutsedd skada i sådana fall fastställas till fem år. Denna tid kommer att räknas från arbetstidens utgång för ersättningsbrunnar men med avgränsning för varje ersättningsbrunn från tidpunkten för idrifttagande av ersättningsbrunnen. Detta säkerställer att enskilda sakägare har möjlighet att fem år efter idrifttagande av ersättningsbrunn göra gällande oförutsedd skada utan att tiden oskäligt förlängs på grund av arbetstidens längd.

13.4 Prövningsavgift

Kostnaden för anläggande av befintliga brunnar och ersättningsbrunnar med pumpar bedöms överstiga 500 000 kr men inte överstiga 1 000 000 kr varför grundavgiften ska bestämmas till 10 000 kr.

Tilläggsavgiften ska beräknas utifrån sökt maximalt årsmedeluttag om 410 m^3/dygn varför den ska bestämmas till 14 975 kr.

13.5 Handläggningsfrågor

Om det bedöms att förhandling ska hållas i målet kommer Region Gotland att återkomma med förslag till lokal för huvudförhandling.

Som ovan

Erica Englundh

Bilagor

Bilaga 1	Översiktskarta Tofta vattentäkt (SEKRETESS 18 kap. 8 § OSL)
Bilaga A	Miljökonsekvensbeskrivning och teknisk beskrivning
Bilaga A.1	Samrådsredogörelse
Bilaga A.2	Situationsplan och brunnsinformation (SEKRETESS 18 kap. 8 § OSL)
Bilaga A.3	PM hydrogeologi (bilaga 1–6 SEKRETESS 18 kap. 8 § OSL)
Bilaga A.4	Länsstyrelsens beslut om betydande miljöpåverkan
Bilaga C	Sakägarförteckning
Bilaga D	Fullmakt
Bilaga E	Delegationsordning